

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

KLASA: 023-01/18-02/00016
URBROJ: 533-08-18-0006

Zagreb, 23. svibnja 2018.

OSNOVNIM ŠKOLAMA
SREDNJIM ŠKOLAMA
VISOKIM UČILIŠTIMA

- svima -

PREDMET: Izdavanje svjedodžbi i diploma nakon upisa promjene spola/odabira života u drugom rodnom identitetu, imena i/ili prezimena u državnim maticama
- upute, daju se

Poštovani,

Ministarstvu znanosti i obrazovanja obraćaju se obrazovne ustanove s upitima o načinu postupanja u slučajevima kada osobe koje su promijenile spol odnosno odabrale život u drugom rodnom identitetu zahtijevaju izdavanje svjedodžbi/diploma uskladenih s novim podacima različitim od podataka upisanim u matične knjige obrazovnih ustanova.

U nekim su slučajevima osobe kojima je nakon promjene spola odnosno, odabira života u drugom rodnom identitetu, obrazovna ustanova uskratila izdavanje svjedodžbe/diplome s novim osobnim imenom, pokrenule upravne sporove koji su okončani presudama u korist tužitelja. Stajalište o navedenoj problematici zauzeo je i Ustavni sud Republike Hrvatske kada je usvojio ustavnu tužbu i ukinuo rješenje obrazovne ustanove kojim je osobi koja je promijenila spol odbijen zahtjev za izdavanje diplome s novim osobnim imenom te ukinuo presudu Upravnog suda kojom je odbijena tužba.

Nadalje, Ministarstvo je u više navrata dobilo upute Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova vezanu uz obvezu postupanja školskih i visokoškolskih ustanova u slučajevima kada osobe koje su promijenile spol odnosno odabrale život u drugom rodnom identitetu zahtijevaju izdavanje svjedodžbi/diploma uskladenim s novim podacima različitim od podataka upisanih u matične knjige obrazovnih ustanova.

S obzirom da postoji nedvojbena obveza obrazovne ustanove da, na zahtjev osobe koja je promijenila spol odnosno odabrala život u drugom rodnom identitetu, izda svjedodžbu

odnosno diplomu s podacima o spolu i imenu/prezimenu koji su uskladjeni s podacima u državnim maticama (rodnom listu), ali da niti jednim propisom nije reguliran način postupanja prilikom izdavanja navedenih isprave, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, daje sljedeće upute:

Zakon o državnim maticama („Narodne novine“, broj 95/93 i 76/13) propisuje vrste državnih matica i činjenice koje se u njih upisuju, temeljne ovlasti i obveze matičara, dopune ili ispravak pogrešno upisanih podataka te izdavanje isprava.

Člankom 1. i 2. Zakona o državnim maticama je propisano da su državne matice evidencije o osobnim stanjima građana u koje se upisuju činjenice rođenja, zaključenja braka i smrti i drugi podaci o tim činjenicama utvrđeni zakonom. Činjenice upisane u državnim maticama i činjenice koje se njima dokazuju smatraju se istinitim, dok se na zakonom propisani način ne dokaže protivno. Državne matice, izvaci iz državnih matica i potvrde koje se daju na temelju državnih matica javne su isprave.

Člankom 9. točkom a) podtočkom 1. Zakona o državnim maticama propisano je da se u maticu rođenih kao temeljni upis upisuje podatak o spolu djeteta te je člankom 9. točkom b) podtočkom 10. istog Zakona propisano da se u maticu rođenih kao naknadni upisi i bilješke, dopune i izmjene temeljnog upisa, a odnose se na činjenice koje su nastale ili su postale poznate nakon izvršenog temeljnog upisa kao i upis drugih činjenica koje se na temelju propisa moraju evidentirati u državnim maticama.

Promjena spola kao izmjena podataka u temeljnem upisu, upisuje se u maticu rođenih na temelju rješenja nadležnog ureda državne uprave u županiji, odnosno Gradskog ureda Grada Zagreba nadležnog za poslove opće uprave. Rješenje o upisu promjene spola u maticu rođenih donosi se na temelju mišljenja nadležnog tijela o promjeni spola ili o životu u drugom rodnom identitetu, sukladno medicinskoj dokumentaciji nadležnog liječnika ili zdravstvene ustanove.

Način prikupljanja medicinske dokumentacije te utvrđivanje uvjeta i prepostavki za promjenu spola i života u drugom rodnom identitetu propisan je Pravilnikom o načinu prikupljanja medicinske dokumentacije te utvrđivanju uvjeta i prepostavki za promjenu spola ili života u drugom rodnom identitetu („Narodne novine“, broj 132/14) koji u članku 3. stavku 2. propisuje da mišljenje Nacionalnog zdravstvenog vijeća predstavlja dokument temeljem kojeg nadležni ured državne uprave u županiji donosi rješenje o upisu promjene spola u maticu rođenih.

Navedenom odredbom omogućeno je transrodnim osobama pravo na rodni identitet čime se suzbija diskriminacija osoba i jamči ostvarivanje temeljnog ljudskog prava na rodnu ravnopravnost. Upravo zbog toga je i člankom 42. stavkom 4. Zakona o državnim maticama propisano da se za osobe, za koje je u državnim maticama upisana promjena spola, ne iskazuju podaci o promjeni spola i promjeni osobnog imena, odnosno za osobe koje su promijenile osobno ime prije promjene spola ne iskazuje podatak o promjeni osobnog imena.

Zakon o osobnom imenu („Narodne novine“, broj 118/12 i 70/17) pojednostavio je postupak promjene osobnog imena jer su smanjene zakonske prepostavke koje moraju biti ispunjene kako bi se odobrila promjena osobnog imena. U podnesenom zahtjevu za promjenom osobnog imena građani ne moraju više obraćlagati razloge zbog kojih traže promjenu niti se podneseni zahtjevi stavljuju na oglasnu ploču, čime se štiti pravo na privatnost.

Osoba, kojoj je promijenjeno osobno ime, dužna je koristiti se novim osobnim imenom u pravnom prometu od dana upisa promjene u maticu rođenih, sukladno članku 10. Zakona o osobnom imenu. Dakle, promjena osobnog imena ne djeluje retroaktivno pa novo osobno ime ne utječe na pravne radnje poduzete prije izvršene promjene osobnog imena niti na druga stečena prava. To u konkretnom slučaju znači da prava, koja temeljem ranije izdane svjedodžbe ili diplome, osoba ostvaruje i dalje, neovisno o tome što je u međuvremenu promijenila osobno ime.

Stoga se ranije izdanu svjedodžbu/diplomu ne može poništiti ili proglašiti nevažećom. Naime, svjedodžba/diploma tretira se kao potvrda u smislu Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09). Člankom 159. stavkom 6. istog Zakona propisano je da stranka, ukoliko smatra da potvrda nije izdana sukladno podacima iz službene evidencije, može zahtijevati izmjenu potvrde. Istodobno, poništavanje ili proglašenje potvrde nevažećom nije regulirano zakonom.

Podaci o promjeni spola nisu javni te uvid u dokumentaciju i činjenice vezane uz promjenu spola i/ili život u drugom rodnom identitetu imaju isključivo tijela koja su za to zakonom ovlaštena, a u postupku izdavanja nove svjedodžbe/diplome trebaju se poštivati odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine, broj 103703, 118/06, 41/08, 130/11 i 106712).

Postupak izdavanja nove svjedodžbe/diplome provodi se na sljedeći način.

1. Podnošenje zahtjeva

Osoba koja je promijenila spol odnosno odabrala život u drugom rodnom identitetu podnosi obrazovnoj ustanovi zahtjev radi izdavanja svjedodžbe/diplome s novim osobnim imenom uz koji prilaže dokumentaciju iz koje je nedvojbeno vidljivo da je osoba koja podnosi zahtjev identična osobi koja je završila školovanje u toj obrazovnoj ustanovi.

S obzirom da se rješenje nadležnog ureda državne uprave u županiji, odnosno Gradskog ureda Grada Zagreba nadležnog za poslove opće uprave donosi radi upisa bilješke o promjeni spola/životu u drugom rodnom identitetu u maticu rođenih i ne može se koristiti u druge svrhe, kao relevantna dokumentacija može se koristiti izvadak iz matice rođenih/rođni list odnosno potvrda matičnog ureda o upisanoj bilješci o promjeni spola/životu u drugom rodnom identitetu u matici rođenih te promjeni osobnog imena.

2. Upis promjene u matičnu knjigu i izdavanje svjedodžbe/diplome

Školske ustanove

Odgovorna osoba u školskoj ustanovi upisuje zabilježbu u matičnu knjigu učenika u kojoj navodi dokumentaciju na temelju koje je promijenjeno ime i spol osobe koja je podnijela zahtjev za izdavanjem svjedodžbi te upisuje promjenu u matičnu knjigu učenika.

Školska ustanova kontaktira Hrvatsku istraživačku i akademsku mrežu – CARNet radi izmjene podataka u e-Matici. Nakon promjene podataka u e-Matici i ispisa svjedodžbe sa novim podacima, na poleđini svjedodžbe navodi se da su podaci na svjedodžbi istovjetni podacima u matičnoj knjizi, upisuje se datum izdavanja (nove) svjedodžbe i potpisuje se sadašnji ravnatelj školske ustanove.

Kada zahtjev za izdavanjem svjedodžbe podnosi osoba koja je završila školovanje prije uspostave e-Matice, školska ustanova nakon promjene podataka u matičnoj knjizi, upisuje podatke na obrascu svjedodžbe što sličnijem obrascu koji je važio u vrijeme završetka školovanja i izdavanja (prve) svjedodžbe odnosno kada takvog obrasca nema, škola samostalno kreira obrazac sukladno elementima iz matične knjige koji su važili u vrijeme izdavanja svjedodžbi i u njih upisuje podatke. Na poledini svjedodžbe navodi se da su podaci na svjedodžbi istovjetni podacima u matičnoj knjizi, upisuje se datum izdavanja (nove) svjedodžbe i potpisuje se sadašnji ravnatelj školske ustanove.

Kada zahtjev za izdavanjem svjedodžbe podnosi osoba koja je položila državnu maturu, škola nakon promjene podataka u matičnim knjigama i izdavanja svjedodžbi na naprijed opisan način, obavještava Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja koji po istom postupku izdaje Svjedodžbu o položenoj državnoj maturi/ili Potvrdu o položenim ispitima državne mature.

Visoka učilišta

Naprijed opisan postupak se na odgovarajući način primjenjuje i u slučajevima kada osoba koja je promjenila spol ili odabrala život u drugom rodnom identitetu podnese visokom učilištu zahtjev za izdavanjem svjedodžbe ili diplome o završetku studija, s time da se zabilježba o promjeni podataka upisuje u tzv. matičnu knjigu studenata odnosno odgovarajuću evidenciju propisanu Pravilnikom o vođenju evidencija o studentima visokih učilišta („Narodne novine“, broj 9/05) koje su visoka učilišta dužna voditi u elektroničkom obliku, a mogu ih voditi i u pisanom obliku.

Upućujemo odgovorne osobe svih osnovnoškolskih, srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova da postupaju sukladno uputi kako bi se što prije postupilo po zahtjevima stranaka koje već duže vrijeme čekaju rješavanje prečimetne materije, kao i izbjeglo pokretanje antiskrminacijskih postupaka utemeljenih na povredi Zakona o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“, broj 82/98) i Zakona o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, broj 85/08 i 112/12) te primjeni sankcija.

S poštovanjem,

O tome obavijest:

- Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
Višnja Ljubičić, dipl. iur.
10 000 Zagreb
Preobraženska 4/I

- Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
Ulica Damira Tomljanovića-Gavrana 11
10020 Zagreb

